

Mieczyslaw Jastrun

EZ AZ EMBER

Az ember, mert ő huny ki leghamarább,
Saját halálán túl akarja nyújtani a gondolat fényét.
Még öszülése is az életnek dobott kihívás
Csak azért, mert ő világosul meg legkésőbb.

Bőre színe akár az év színei
Különféle lehet különféle csillagok alatt,
De ez az egyedüli bátorság, mely minden emberhez méltó:
Szembefordulni a halállal, nem fegyvert szorongatni.

Akárki vagy, ismerem ábrándjaidat és gondolataidat,
Ismeretlen — ismerős — csak én értem meg
Arcodat, amit sötétnek lát a világmindenség, melyben
Meglehet nem találunk gondolkodó égitestet.

Kerényi Grácia fordítása

VÁLASZ HELYETT

Ne kívánjon tőle senki választ,
Hogyan élhelett a saját szeme előtt
A mások szemében élő énje ellenére. Leküzdötte ezt az ellentmondást,
Nem csodálkozott többé a fekete kontinensek tűzén,
Azon, hogy az éj babiloni csillagokat gyújt,
Hogy a bőr árnyalata, a szem pillantása, a név csengése
Végzetes felhőt vagy kést fordíthat az ember ellen.

Felhő, mi esőt és villámokat vetsz.
Vonnj fénybe engem.
Hass át a nappal remegésével.

Könnyebb kalászt aratni és tüzet óvni,
Nekem nehezebb
Szavakba zárni a rebbenő képet.

Ferde röpüléssel zuhan az éji madár.
Úgy rémlik, a szántó sziklatömbje,
kő-asszonya némán vizsgálja
tenyerem rajzát.

Sebők Éva fordítása

Aleksander Wat

ÉLETRAJZ

Királyfi volt, kit országából elűztek,
hogy meg ne ölje apját, ne vegye anyját feleségül.
Állomásokon hált, csavargó gyerekek telves
bandáival kóborolt, szifiliszt kapott. A kievi
pereszilká-ból, még nem gyógyultan, Makarencó
telepére került. Elkezdődött az új ember
kovácsolása. Körzeti főnökké lépett elő.
Valtatás közben szükségtelenül megölte apját. Lefokozták,
Szibériába küldték. Unalmában, vagy vodkagőzben
feleségül vette anyját, a híres fejőnőt.
(Nem tudta, hogy anyja-apja: a forradalom
összekuszálta a genealógiát.) Megvakult.
És nem volt mellette Antigoné. Viszont a párt
a Krimbe irányította őt. Ott éledgél
— jólétben — nyugdíjából. De senki sem írt róla tragédiát.
S úgy látszik, még kötetlen vershez is kevés ez a téma.
Semmi sem mutat arra, hogy az istenek beavatkoztak volna életébe.
És nincs katarzis, mely feloldaná. Mivel
Ananké elvtársnő dialektikája könnyörtelen.

Gömöri György fordítása

Aleksander Wat

AZ ELNÖK HALÁLÁRA

Ragadj lantot, kerüld meg a várost,
te feledésre ítélt parázna.
Ha királyt gyilkolnak, a bűn
mindenkié. Sokasodnak foltok
háztetőinkön.

Feledésre ítélt parázna,
futó pillanatok történelme. Fekete
vitorla közeleg tengereken túlról.
Hírnök fut zihálva. Sokasodnak
a vérrel irt jelek.

Patakokban ömlik onnan a vér,
hol a tölgy alatt Forbas üldögél
s a faágon függő szörnyű füzérre
újabb fejet fűz.

— Lantot veszek, körüljárom a várost,
megfüstölöm a kapukat, hadd dőljenek le a falak.
Nehogy a megüresedett trónra közénk
dögvész telepedjen.

1963

Jegyzet: A vers első sora Ézsaiás 23, 16 parafrázisa. Forbas a mitológia pelázg óriása, aki az idegeneket megölte és fejüket tölgyfára fűzte.

Gömöri György fordítása

Tadeusz Różewicz

A TEHER LEVÉTELE

Odajött hozzátok
és azt mondja

nem vagytok felelősek
sem a viláért sem a világ végéért
leveszem a terhet vállatokról
legyetek mint madarak mint gyerekek
játsszatok

és játszanak

elfelejtik
hogy a ma költészete
harc a lélegzetért

1959

Gömöri György fordítása

Tadeusz Różewicz

GESZTENYEFA

Nincs szomorúbb mint őszi reggel
elhagyni otthonunk
mikor semmi sem ígér hamaros visszatérést

Megnő szemünkben az apánk
ültette gesztenyefa a ház előtt

anyánk olyan kicsi
hogy akár a tenyerünkön hordozhatnánk

a polcon üvegek sorakoznak
az üvegekben a befőttek
mint édes szájú istennő
megőrizték az örök
ifjúság ízét

a katonák az ólomból valók már a világ
végéig a fiókban maradnak

s a mindenható Isten ki az édességet
keserőséggel vegyítette
tanácstalanul és ügyetlenül
megfestve függ a falon

Mint egy elmosódott arc
a tiszta csengésű de megkopott pénzen
olyan a gyermekkor.

Gömöri György fordítása

Tadeusz Rózewicz

EGY 1963-AS ÁLOM EMLÉKE

Tolsztoj Leóval
álmodtam

óriás napként
hevert az ágyban
sörényében
szétzilált szénaboglyák

oroszlán

láttam a fejét
az arcát
hullámzó arany pléhből volt
szakadatlan
hömpölygőtt rajt a fény

hirtelen kialudt
elsötétült
de láttam kezén meg az arcán
kérge volt a bőr
repedezett
mint a tölgy kérge

„mit tegyünk”
tettem fel a kérdést

„semmit”
felelte

minden vonásából
arcerepedéseiből
áradt felém a fény

s lángot vetett roppant
sugaras nevetése

Gömöri György fordítása

Miron Bialoszewski

KIMERÜLTSEGEM JÁKOBJAI

Fentebb
a forma harsonái
az érintés lakozgatásai
az érzékek minden időjárása ...
Legalul — én
a valóság lépcsői
az én mellemből emelkednek.

És mit sem érzek.

Se nedveket,
se színt.

Nemcsak hogy nem tartozom
a testámentomi hősök közé
de még egy lepényhálnál is alábbvaló vagyok
amely a tengerfenékhez tapadva haldoklik
a lélegzet fel-felszökdő
léggömb-fürtjeivel
alantasabb az anyakrumplinál
mely roppant szarvas-
agancs-csírákat bocsát ki
míg maga úgy összement
— alig maradt belőle.

Csapj belém
képzelt világom konstrukciója!

Gömöri György fordítása

Miron Bialoszewski

DE MÁR AZ

nézem Jancsit az oxigéncsővel
elalszik
mi lesz?
de még de még
eltűnődöm

mikor lesz
megjövök
nezem oxigéncső
elalszik
mikor lesz
de még de még
elutazom egy percre
visszajövök még
telefonálok kérdem
--- mi van Jancsival?
de már az

Gömöri György fordítása

Miron Bialoszewski

ÖRÖMTELI ÖNARCKÉP

Nc gondoljátok, hogy boldogtalan vagyok.
Örülök — hisz gondolkodom.
Gondoljátok, hogy örülök.

A tudat az öröm tánca.
Tudatom táncol, táncol
az eső lámpása előtt
a fal héja előtt
a káposztakupaccal az élelmiszerüzlet előtt
barátaim szóra nyíló szája előtt
önmagam váratlan keze előtt
a valóság ki nem faragott szobra előtt —
a legpompásabb mulatság
s a legájtatosabb istentisztelet örömében
elválasztatlan
táncol tudatom, táncol.

S ha a tánc félbeszakad,
mint minden gombolyag, én is
felszállok a mennybe —
ahol nem érezni semmit,
ahol kezdetlőtől fogva voltam, mielőtt voltam,
ahol mindvégig leszek, ha nem leszek,
ott — leírhatatlan öröm vár rám.

— — — — —
Ennyi az egész.

Gömöri György fordítása

TÖRTÉNELMI KORREKCIÓK

Kifogásainkat azok ellen akik
átfestik az arcokat a történelmi festményeken kivágják
a dokumentumfilmek kockáit kicserélik
a neveket a dicsőítő ódáiban kifogásainkat
e beavatkozások ügyefogyottsága teszi jogossá mindig
hézagokat varratokat hagynak sícsüggükben elrontják
a kompozíciót és a rimeket mert kezük merev a
félelemtől és a szolgáléküségétől Maga a történelem
elvégi ugyanezt sokkal jobban hiszen
nem mozdulatlan s nem is korlátolt mint hiszik nincs
fából se kőből se csontból eleven
folyamat gyökér mely szerteágazva izmosodik hogy fenntartsa
a törzset húr mely minden új hangra tökéleesebb
rimet csendít vissza a mélyből Az idő tehetsége ő

Íme egy kép melyhez senki se nyúlt Nézzük a
vérbő figurát középpütt hogyan
borítja el lassan sápadtság az orcáit hogyan
fakul ki válik áttetszővé legelőbb a fülek
a rendjelek levelei hullnak le a szem üregei
esnek be hirtelen
senki sincs ott a bal oldali és a jobb oldali alakok
egy-egy lépést tesznek felzárkóznak vajon volt itt
még valaki nem volt a történelem
korrigálta a képet Nézzük most
ezt a másikat itt árnyék volt egyszer csak
vaslagodni kezd az árnyék színesedik kidomborul arcot
ölt magára összesenéz
velünk hihetetlen hogy
nem volt itt eddig hiszen
jelenléte oly nélkülözhetetlen annyira
összhangban van a feszültséggel mely ott rezeg kép és
a tér közt melyben ma a kép áll és mi is
állunk Mindennek a ritmusával Nézzük
miféle átalakulások történtek még ezek ketten akik
annyira különböztek egymástól oly véresen összekülönböztek most
hasonlítani kezdenek egymás hasonmásává hasonulnak és
be nem hegedt sebükkel összesenőnek sziámi
ikrek mostantól mindörökre

Igazán butaság
lenne kifogást emelnünk a történelem ellen mely
vedlik tavasszal újjá
születik és éberem figyelni
ma és mindig mint a színész a tükröt
szerepét ismételve félredobja
a fölösleges kellékeket és kihozza
magából azt az arckifejezést amit
vissza tud verni a tükre

Wiktor Woroszylski

HULLÁM

Ez a hínárokot köpő sötét hullám
Ez a síkos dzsungel szakállában döglött halakkal
Beléje tértünk Nyelveire vett
Széltelen borzolódas Ez a fenékpólip
Utánunk az özönvíz De még itt vagyunk
Összelapított fejünk fölött éhes a mennyezet

Add a kezed

Ez a fuldoklás ez az őrlődés Ez a hullám
amelynek minden mindegy Neveket dátumot összezavar
és színeket A bánat sugara ő
tanítványaink fiaink szeretőink
A hóhér hízelgése Hitetlen inkvizíció
Könnyelmű és táncos Ama réstelen

Add uszonyodat

Ez a tintasugár-kilövellés Ez a magnetofon
Ez a komplexus Ez a köldökzsinór mely körülfon
E csobbanás E sömör Ez a pecsét Ragadós plankton
Ujjak a torkon Csaló emlékezet Csörgedezőség
Csüggetegen Csordulna a könny Kívánlak ó kőkorszak
S az ár mely bűvös és sötét Megváltás-íránt úsztomban

Nem tudok úszni.

Gömöri György fordítása

Wiktor Woroszylski

ÓDA

Valami történt De mi Valami
megmozdult megállt éreztük álmunkban
a remegést és nem hittük el hogy
érezzük mert állapotunk a körülöttünk
levő tárgyakhoz viszonyítva mitsem
változott Pedig
a világ megfordult halk csikordulással
tengelye körül melynek létezésében
ugyancsak nem voltunk biztosak Most
mindaz ami elmúlt igazán
végérvényesen elmúlt Kinyílnak
az ajtók Bezárulnak
a sírok Kinyílnak
a szemek ölek távlatok kelepcék A jelen
idő minden harag nélkül harapja el
saját köldökzsinórját A hajdani
résztevők nem veszik egymást kölcsönösen
célgömbre együtt mennek

horgászni a hal rákap a csalira megcsodálják
hogyan növi be a zöld vetés a földet mely
égett az ő lábuk alatt Az alkonyatkor enyhet
lehelő földet mely alá
majd elsüllyedtek fájdalmukban rémületükben a most
végre elmúlt kényszerűség nyomasztó
súlya alatt Kinyílnak
az ajtók az ember aki huszonegy
évig sötét szobában rejtőzött kilép
a napvilágra nem tud
beszélni de úgysem kérdezi senki miért hiszen
úgyis mindegy Kinyílik
az utolsó börtön kapuja Kilépnek
az ősz hajú urak Háborús Bűnösök
Letöltötték büntetésüket Most szeretnék
szól az egyik öregúr nyilatkozatot tenni Nem vagyunk
rá kíváncsiak kiált oda valaki
a riporterek tömegéből így hát nem makacskodik meghajol felnőtt
unokája vállára támaszkodva elindul
a szállodaszobába ahol mégiscsak leírja
az első mondatot memoárjából amit azonmód
megvásárol egy milliós példányszámú
újság Tehát olvasni fogják és
nem különböztetik meg a hóhért az áldozattól a bűnöst
az igaztól egyébként nem is
izgatja őket túlságosan az egész most amikor
új bűnök vannak és új igazságosság és másutt
folynak a háborúk míg itt
minden elmúlt s bár még felszínre kerülnek
meglepő részletek arról ami elmúlt
ugyan ki rágódna rajtuk most amikor
nem tudni milyen kalászba szökken a vetés a világban
mely halk csikordulással fordult egyet nem sokat alig
félfoknyit

Úgy rémlik azon az éjszakán nem aludtam otthon
Régi magamról álmodtam és nem ismertem rá
azért megkönnyebbültem amikor hajnaltájt
fölébresztett az a bizonytalan remegés és láttam
az ablakon át a nyílt öblöt s az ismeretlen
hajót mely mintha kissé
megingott volna a hullám hátán

Kerényi Grácia fordítása

Zbigniew Herbert

JELENTÉS A PARADICSOMBÓL

A paradicsomban harmincórás a munkahét
magasabbak a fizetések szüntelen csökkennek az árak
a fizikai munka nem fárasztó (kevesebbet feszülnek az izmok)
a favágás annyi mintha írógépen kopognál
a társadalmi rend szilárd a hatalom megértő
valóban a paradicsomban jobb az élet mint bárhol másutt

Eleinte máshogy képzeltek —
fényes körökkel kórusokkal elvont grádicsokkal
de nem sikerült teljesen elválasztani
a testet a lélektől s ezért az itt is jelen van
mint cseppnyi zsír mint egy izomszál
le kellett vonni a tanulságot
s az abszolút magját összegyúrni az agyag magjával
újabb eltérés a doktrínától az utolsó eltérés
ezt csak János látta előre: testben is feltámadtok

Csak kevesen láthatják az Istent
csak azok akik tiszta pneumából vannak
a többiek hallgatják a híreket a csodákról meg az özönvizekről
egyszer majd mindenki megláthatja az Istent
hogy ez mikor lesz nem tudja senki

Most még egyelőre szombaton déli tizenkettőkor
édesen felbőgnek a szirénák
és kijönnek a gyárakból az égi proletárok
szárnyaikat mint hegedűl ügyetlenül a hönök alá szorítva

Gömöri György fordítása

Bogdan Czuykowski

VITA

nincsen nincsen itt számomra hely
nincs hely
sem itt sem ott
itt: úr a szabadság
homokra vetett halé a létem
ketrec vár a bőség szarujában ott
a nézőtér s a szinpad között
a vasfüggöny én vagyok
széjjelválg két valótlanulvalóság

sem itt sem ott

nem maradok itt
oda sem megyek
fel sem emelkedem
le sem ereszkedek
továbbra is megmaradok magamnak
színehagyott vak kettőstükörnek

sem itt sem ott

London, 1956

Gömöri György fordítása

Andrzej Bursa

A POKOL FENEKÉN

A pokol fenekén
az emberek savanyú káposztát főznek
és gyereket nemzenek
és azt mondják: pokolian elfáradtam
vagy: pokoli napom volt tegnap
Azt mondják: ki kell törnöm ebből a pokolból
és szökést terveznek egy másik pokolszektorba
ahol újak a kínok ismeretlenek.
végül is senki sem parancsolja hogy azt tegyék amit csinálnak
de túl tapasztaltak
ahhoz hogy higgyék: ki lehet lépni a körből
lehetnének olyanok is mint az öregek
akiket elég sok lakásban tartanak
(átlagban két lépcsőháza jut egy vénember)
tejbegrizzel etetnek
s lemosnak ha rájuk jön a szükség
merevedhetnének profétikus gesztusba
égnek emelt tenyérrel

de minek
A pokol fenekének tüzetes kitaposása
ez a konok — bár teljesen céltalannak
tudott — igyekezet
ő milyen elégedettséggel tölti el az embert

Gömöri György fordítása

Roman Štiwonik

FIGYELMEZTETÉS

Állítólag én lennék az a
nélkülözhetetlen következő téglá
abban az épületben
amit jövőnek hívnak a költők

nem akarok téglá lenni
melyet a kőműves
a téglarakásról levéve
egy ütéssel
széthasít és
eldob

árnyék vagyok az éjszakánál sötétebb
szín vagyok zene
építők virágoknak színt adok
embert is ölhetek
akinek anyja van
s kedvese aki érte hordozza
mosolyát a nehéz napon át

én vágtam le
a legmagasabb fejeket
nyaktilóval

én vagyok a tizenhetes év
én irtam a Marseillaise-t
Hirosimára én dobtam le a bombát

én irtam a verset amit olvastok

ezért ostobák
ne nevezetek téglának

Gömöri György fordítása

Tomasz Gluzinski

SELF-SERVICE

ez a cirkusz ennek
nincs se nézőtere se ponyvateje
az előadás a szabad ég
alatt zajlik míg a zenekar
hol a kilencedik szimfónia fináléját
játssza hol meg a gladiátorindulót

a ketrechrácsokat
már régen szétszedték tigrisek
sincsenek s persze nincs állatszélidítő
a porondra betódult közönség
önmagát idomítja hol cukorral
hol ostorral

Gömöri György fordítása

Ewa Lipska

KAKAS

Agykutatásomra
két úr érkezett.
Órákig járkáltak
fejem térségein.
Szemembe villantott
zseblámpáik, akár a csillagok.
Lefényképték az eszmét,
amely ötezer évvel ezelőtt
jutott eszembe.
Ezután gondolat-
lenyomatot vettek.

Majd hordágyon kivitték.
Elvitték kora ifjúságom emlékét
és egy levélköteget, rajta az antilop nyoma,
amelyben megírtam barátaimnak,
hogy baj ért.

Agyam pusztáján mégis
a jövő kakasa kukorékol.

Gömöri György fordítása

Ewa Lipska

GYEREKEK

Gyerekek találkoznak az emlékesten.
Találkoznak a végrehajtóbizottság ülésén.
Tapasztaltak a gyerekek.
De vannak köztük, akik nem tudják, mi a hattyú.

A gyerekeknek van személyi igazolványuk. Születési
bizonyítványuk.

Körtörténetük. Halálzási bizonylat-másolatuk.
A gyerekek vezetőt választanak, aki
beszédet mond nekik a hintalóról.

A gyerekek minisztereket és repülőket rabolnak.
Emigrálnak a világ végére.
Feljelentik szüleiket.
A gyerekek harcolnak a babák jogaiért.
Perzsabundában ülnek a gyerekek.
A levegőben rózsaszín torták röpködnek.
A gyerekek a Római Birodalomra emlékeznek
és szomorúan ingatják fejcskékjüket.

A nemzetek nagy óvodájában
a gyerekek futballoznak és cseresznyemagokat
köpködnek egymásra.
Műnapokat indítanak be
és ez enyhítő körülménynek számít.
Akkor a gyerekek félreteszik játékaikat
és szorgalmasan dolgozni kezdenek
az új gyerekeken.

Gömöri György fordítása

Stanislaw Barańczak

PLAKÁT

Enyhén
felemelt fejjel, őszinte pillantását
a jövőbe vetve, amely (mint köztudomású)
mindig egy
fokkal feljebb tart a haladás mozgólépcsőjén
és tündöklése csupán az üveg
mögé rejtőző
vérbe borult, rövidlátó szemeket bántja (maguk
a hibásak, túl sokat olvasnak éjjelente, az éjszaka
alvásra való);

enyhén felemelt fejjel, tehát
alulnézetben,
hatalmas ő,
bár a papír alsó széle mellszélességben elvágja,
szilárd léptekkel halad előre, egy fejjel
(amit még ráadásul enyhén fel is emel) a tömeg
fölé magasodva;
perspektívikusan főleg a toka
tervszerű fejlődését látni, disznósonka
méretű (a száj
arra való, hogy együnk vele), a homlok viszont
megfelelő arányban szűkebb, 23 hüvelyk széles
és jól elfér a szabványosított
sisakban;

az arckifejezés
elgondolkozó, ám
optimista:
a fej arra való, hogy gondolkodjunk vele,
itt fejre van szükség, uraim, enyhén
felemelt fejre.

Gömöri György fordítása